

Antieke marmeren schouwen

HET ENE ZWART IS HET ANDERE NIET

STEENHOUWER MARCEL VERKUIJL ONTWIKKELDE EEN FASCINATIE VOOR ZWART MARMER SINDS HIJ RUIM TIEN JAAR GELEDEN OP EEN BELGISCHE ROMMELMARKT EEN ANTIEKE SCHOUW VAN DIT KOSTBARE MATERIAAL KOCHT. TEGENWOORDIG VERDIENT HIJ ER ZIJN BROOD MEE.

Tekst | Didier van Det Fotografie | Otto Kalkhoven

Een hand geeft hij liever niet. Op zijn gezicht verschijnt een verontschuldigende glimlach: het roetzwarte poetsmiddel op zijn handen laat zich nu eenmaal moeilijk verwijderen. Dit zet meteen de toon: bij Ambiance Natuursteen gaat het in de eerste plaats om het ambacht. Wie een gelikte showroom verwacht met prachtig ingerichte sfeerhoeken, strak opgestelde en romantisch brandende haarden komt bedrogen uit. Ook is de serene sfeer die je in dit voormalige kerkje in het Betuwse dorpje Randwijk zou verwachten ver te zoeken. De ruimte staat tot de nok toe gevuld met gereedschappen, materialen en opgeslagen schouwonderdelen. Je hoeft geen kenner te zijn om te ontdekken dat er juweeltjes tussen zitten.

Natuurlijke glans

In een aparte ruimte achterin het kerkje staan dan toch een paar zwart marmeren schouwen opgesteld. Door hun puurheid komen ze volledig tot hun recht. Marcel restaureerde ze minutieus. Hij laat zien waar voorheen breuklijnen liepen en toont de zogenoemde aanhelingen die hij maakte. Je ziet er niets meer van; de schouwen ogen puntgaaf. 'Toch mag je van antieke schouwen best de geschiedenis af kunnen lezen', aldus Marcel. 'Ze hoeven niet als nieuw te zijn. Je zou het marmer bijna tot een spiegel kunnen polijsten, maar dat doe ik niet. Zo'n hoogglanskleur heeft een onnatuurlijke uitstraling. Ik ga

tot het punt waarop ik de natuurlijke glans en kleur van het materiaal benader zoals dat in het verleden ook werd gedaan.'

Zwart goud

Marcel leerde het vak bij een allround steenhouwerij, waar hij alle soorten natuursteen bewerkte. De omzichtigheid waarmee zijn baas het zwarte marmer behandelde (de nagenoeg heilig verklaarde stukken lagen in een goed weggestopt houten kistje) wekte zijn nieuwsgierigheid. Nu hij er zelf dagelijks mee werkt is zijn waardering voor het materiaal alleen maar toegenomen. 'Het authentieke zwarte marmer komt uit Belgische groeves', vertelt Marcel. 'Er zijn bronnen die vermelden dat de Romeinen al rond 55 voor Christus zwart marmer dolven in België. Tijdens de Franse Revolutie kwamen de industriële winning en bewerking eerst goed op gang. Door de zwakke politieke situatie in Frankrijk ontstond er zelfs een voorsprong op de Franse groeves. Vooral de groeves rondom Mazy (Noir de Mazy) en Golzine (Noir de Golzine) staan bekend om hun hoge kwaliteit zwart marmer.' Het 'zwarte goud' werd sinds de twintigste eeuw ondergronds gewonnen in dunne aders met een maximale dikte van ongeveer een halve meter. Tegenwoordig wordt het alleen nog op kleine schaal gedolven, op een diepte van zo'n 75 meter. De prijzen zijn mede daardoor explosief gestegen.

'Je mag van antieke schouwen best de geschiedenis af kunnen lezen'

Bij' Ambiance

Natuursteen gaat het in de eerste plaats om het ambacht

Hoogtepunten

Het gebruik van zwart marmer kende in de loop der eeuwen een aantal hoogtepunten. Lodewijk XII had een grote voorliefde voor het materiaal, evenals Lodewijk XIV die Versailles liet uitbreiden. Een tweede hoogtepunt volgde onder invloed van Art Nouveau aan het einde van de negentiende eeuw. België was toen de absolute marktleider. Zwart marmer werd veelvuldig toegepast bij de vervaardiging van klokkasten, vloeren, versieringen en schouwen, al dan niet in combinatie met andere marmersoorten.

Marcel onderscheid drie verschillende kwaliteiten. 'De beste heeft een fijne korrel en is egaal zwart. De tweede lijkt hierop maar heeft soms een vlekje of een wit adertje. De derde kwaliteit kan een wolkachtige achtergrond, grovere korrel en duidelijke vlekken en aders vertonen.'

Wanneer Marcel een aantal bovenplaten naast elkaar legt valt pas op hoe de materialen onderling verschillen. Zwart is niet per definitie zwart. 'Er zijn talloze zwarttinten en glanssoorten. Daarmee moet je rekening houden bij het restaureren.' Het liefst gebruikt hij voor aanzettingen marmer van dezelfde schouw. Als de plaat dik genoeg is, zaagt hij bijvoorbeeld een stuk van de achterkant.

Rechterpagina | Een sierlijke negentiende-eeuwse schouw met een prachtig schelpmotief uit een Belgisch herenhuis wordt minutieus gerestaureerd. Voordat Marcel begint maakt hij alle onderdelen zorgvuldig schoon om oppervlakkige poets- en roetlagen te verwijderen. De kalklaag aan de achterzijde wordt eraf gebikt. Breuken en schilvers herstelt hij met een epoxylijm die hij met kleurpigment op de juiste kleur brengt. Nadat de lijm voldoende is uitgehard, schuurt Marcel de lijmresten en diepe krassen weg. Ook verwijdert hij de hardnekkige aanslag die hij er eerder met de hand niet af kreeg. De laatste polijstslag doet Marcel handmatig. Hij probeert zoveel mogelijk de originele polijstglans te bereiken. Bij machinaal polijsten blijf je altijd de 'gang' van de machine zien. Als finishing touch worden de profileringen nogmaals gepolijst met was.

Zwart marmer geen echt marmer

In strikte zin mag het zwarte Belgische marmer geen 'marmer' worden genoemd. Dit heeft te maken met de oorsprong van het materiaal. Deze goed polijstbare, compacte kalksteen ontstond zo'n 360 miljoen jaar geleden door het samendrukken en verharderen van losse afzettingssedimenten ten gevolge van gebergtevorming. Door de toenemende druk en temperatuurstijging veranderde het gesteente van kristalstructuur. Omdat de eigenschappen van deze zogenaamde 'metamorfe' kalksteen die van marmer benaderen, spreekt men in de volksmond van 'zwart marmer'.

Onderhoudstips van Marcel

- 1 Afnemen met een droge stofdoek is veelal voldoende
- 2 Toch een sopje gebruiken? Neem dan een natuurlijke verdunde groene zeep en geen agressieve schoonmaakmiddelen.
- 3 Pas op met zuurhoudende vloeistoffen en fruit. Gebruik onderzetters! De zuren kunnen het kalk in het materiaal aantasten en onherstelbare vlekken veroorzaken.

Ambiance Natuursteen
Erfstraat 26
6668 AE Randwijk
Tel. 06 - 20 40 38 94
www.ambiancenatuursteen.nl

Je mag van antieke schouwen best de geschiedenis af kunnen lezen'

Replica's

De vorm van de haarden, maar ook de motieven en symbolen waren door de eeuwen heen onderhevig aan modegrillen.

De pompeuze Lodewijk XIV-stijl is haast het tegendeel van de ingetogen strakke Art Nouveau-stijl. Marcel adviseert zijn klanten een schouw te plaatsen die bij de bouwstijl van het huis past. Van de meeste stijlen heeft hij er wel meerdere op voorraad. Zoniet, dan gaat hij op zoek of maakt hij een replica uit antieke panelen. Voor diverse kamer en suites maakte Marcel zo al replica's van de originele en inmiddels verdwenen schouw uit de voor- of achterkamer.

Om de ouderdom van antieke schouwen te bepalen kijkt Marcel naar de dikte van het materiaal. 'Dat is vaak een eerste aanwijzing. In de achttiende eeuw werden haarden meestal vervaardigd uit massieve platen van zes tot tien centimeter dik. Vanaf de negentiende eeuw werden dunnere platen gebruikt van ongeveer twee centimeter. De gebruikte motieven en symboliek geven een indicatie van de destijds geldende mode of gebruiken. Ook kan soms aan de hand van de marmerkwaliteit de groeve worden bepaald.' Hiervoor beschikt Marcel over uitgebreide documentatie.

Praktische oplossingen

Zwart marmer is duidelijk de grote passie van Marcel, die naast schouwen klokkasten, panelen en trappen restaureert. Toch staan er in zijn werkplaats ook andere marmer- en natuursteensoorten: kalksteen, zandsteen maar ook wit en rood marmer. 'Een zwart marmeren schouw past niet altijd bij een bouwstijl, smaak of inrichting. In die gevallen probeer ik een goede oplossing te bieden.'

Voor het plaatsen van de schouwen werkt Marcel samen met Roy Boddeke, die een haarden en kachelspecialzaak in Twello runt. Samen maken zij de totale installatie van kachels, haarden en de eventuele aanpassing aan het rookkanaal mogelijk. Een antieke schouw is mooi om te zien, maar nog mooier als hij gebruikt wordt waarvoor hij ooit was bedoeld. ■

